

Resultaten van het kleurringen van Nijlganzen en Grote Canadese Ganzen

Frank Majoor &
Berend Voslamber

Sovon-rapport 2013/74

Resultaten van het kleurringen van Nijlganzen en Grote Canadese Ganzen

Frank Majoor & Berend Voslamber

Sinds 2011 worden op verschillende plekken in Nederland in opdracht van het Faunafonds Nijlganzen en Grote Canadese Ganzen van kleurringen voorzien. Doel hiervan is meer inzicht te krijgen in verspreiding en overleving van deze exoten binnen de Nederlandse avifauna. Uit een analyse naar de toekomstige ontwikkeling van de populaties van geïntroduceerde ganzensoorten blijkt de kennis van deze soorten binnen onze landsgrenzen uitermate gering te zijn (Gyimesi & Lensink 2010, Lemaire & Wiersma 2011, Lensink 2010, SOVON 2011, Voslamber 2011). Nijlgans en Grote Canadese Gans zijn binnen deze groep (althoewel de Nijlgans geen echte gans is) de meest algemene en snelst in aantal toegenomen soorten.

Vangen en ringen van ganzen

Er is in 2011 t/m 2013 getracht op een aantal plekken enkele tientallen ganzen te vangen. Voor het grootste deel is het gelukt om de van te voren ingeschatte aantallen ook daadwerkelijk te vangen. Bij het vangen van ganzen bestaat echter altijd het risico dat, ondanks een grote inzet van mensen, tijdens een bepaalde vangactie geen enkele vogel geringd kan worden.

Nijlganzen (volwassen vogels en jongen) zijn tot nu toe vooral gevangen in Den Haag, Arnhem en Amsterdam en in lagere aantallen in de provincie Limburg en de stad Groningen. Den Haag zit al jaren 'vol', Amsterdam en Arnhem hebben een grote populatie maar lijken nog lang niet vol te zitten, terwijl het broeden in de Groningen en Limburg nog maar net begonnen is.

Grote Canadese Ganzen zijn de afgelopen jaren in de provincies Groningen, Gelderland, Noord-Holland, Zuid-Holland, Noord-Brabant en Limburg gevangen. Het vangen van grotere aantallen families is afhankelijk van het vinden van voldoende geschikte plekken in samenwerking met vogelaars verspreid door het land. Het vangen van ruiende Grote Canadese Ganzen levert over het algemeen minder problemen op.

Familie Nijlgans met twee generaties jongen. Arnhem, juni 2009. Foto: Koos Dansen

Resultaten Nijlgans

De aantallen Nijlganzen die inmiddels van een kleurring zijn voorzien zijn door de inzet tijdens het Faunafonds-project flink toegenomen (tabel 1). In totaal zijn nu meer dan 1300 vogels geringd met gekleurde pootringen verdeeld over acht provincies. Het grootste aantal vogels is gekleurringd in de steden Den Haag, Arnhem en Amsterdam. Met name in Den Haag zijn naast families ook vele tientallen ruiende vogels geringd.

Tabel 1. Aantal Nijlganzen gekleurringd per provincie tot en met 2013.

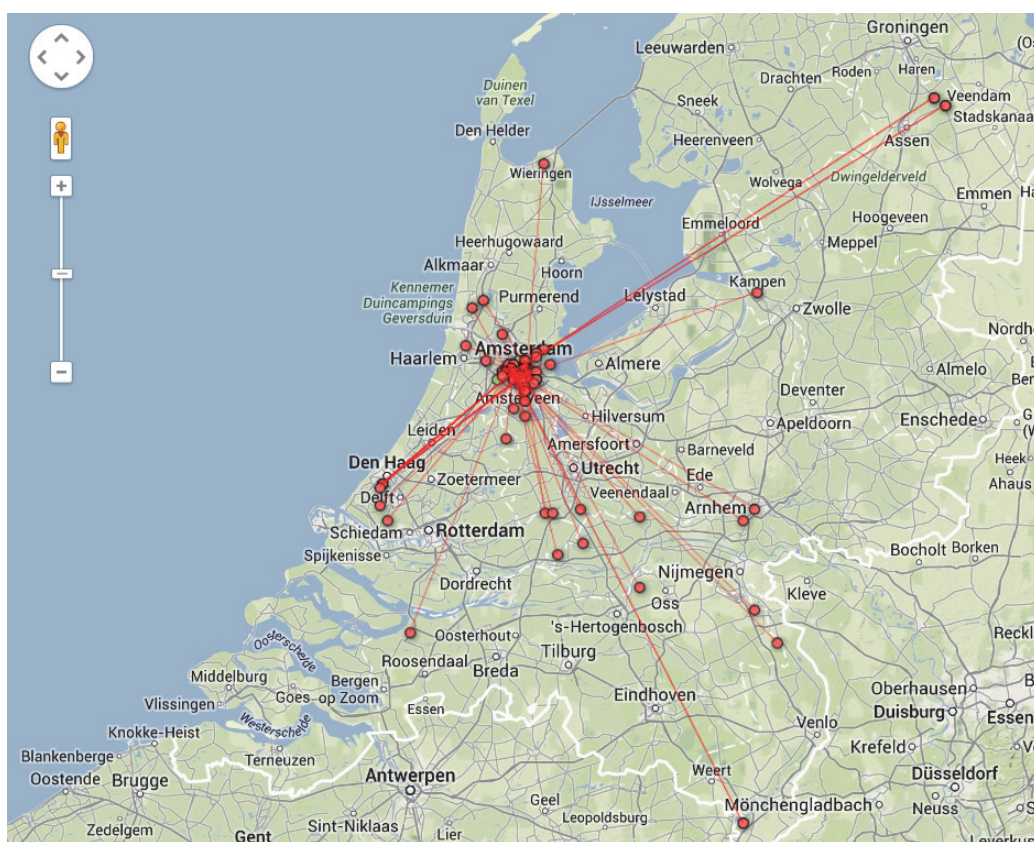
*De aantallen geringde Nijlganzen gemarkeerd met een * zijn eerst geringd met alleen een metalen ring en in een later jaar gekleurringd.*

		voor 2009	2009	2010	2011	2012	2013	totaal	aflezingen
Drenthe	Adult								1
	Juveniel						2	2	
Friesland	Adult								0
	Juveniel						3	3	
Gelderland	Adult	16*	4	11	20	14	13	78	5.089
	Juveniel	11*	44	35	84	79	53	306	
Groningen	Adult			3*	6	4	2	15	646
	Juveniel			4*	8	5	12	29	
Limburg	Adult			6*	10	12	3	31	209
	Juveniel			2*	22	8	2	34	
Noord Holland	Adult	8*	3*	6*	28	23	30	98	2.466
	Juveniel				30	53	44	127	
Flevoland	Adult					1		1	0
	Juveniel								
Zuid Holland	Adult				115	71	81	267	7.178
	Juveniel				96	118	129	343	
Totaal		35	51	67	419	388	374		15.589

Nijlganzen kunnen binnen enkele maanden na het ringen al afstanden tot meer dan 150 kilometer afleggen. Dit geldt zowel voor de jonge vogels als voor de volwassen broedparen. In figuur 1, 2 en 3 staan resp. alle meldingen van Nijlganzen gekleurringd in Amsterdam, Arnhem en Den Haag.

Er zijn tot nu toe vier zekere gevallen van dispersie rond de 100 kilometer (van Dijk & Majoor 2011). Alle vier als jonge man in 2009 of 2010 gekleurringd in Arnhem (twee verplaatsten binnen Nederland, één naar Duitsland en één naar België). Dat dit alle vier mannen zijn lijkt geen toeval te zijn. Op basis van de gegevens, uit eerder gestart ringwerk van Nijlganzen in Arnhem, lijken vooral de vrouwtjes als broedvogel terug te keren naar hun geboortegebied. Het aantal gevallen van dispersie zal de komende jaren toenemen omdat de meeste Nijlganzen de eerste levensjaren nog niet (succesvol) broeden.

De verste melding komt uit Noord-Duitsland. Deze vogel is als jong geringd in Arnhem en na ruim 3 jaar geschoten op 376 km van zijn geboorteplaats!

Figuur 1. Meldingen Nijlganzen geringd in Amsterdam

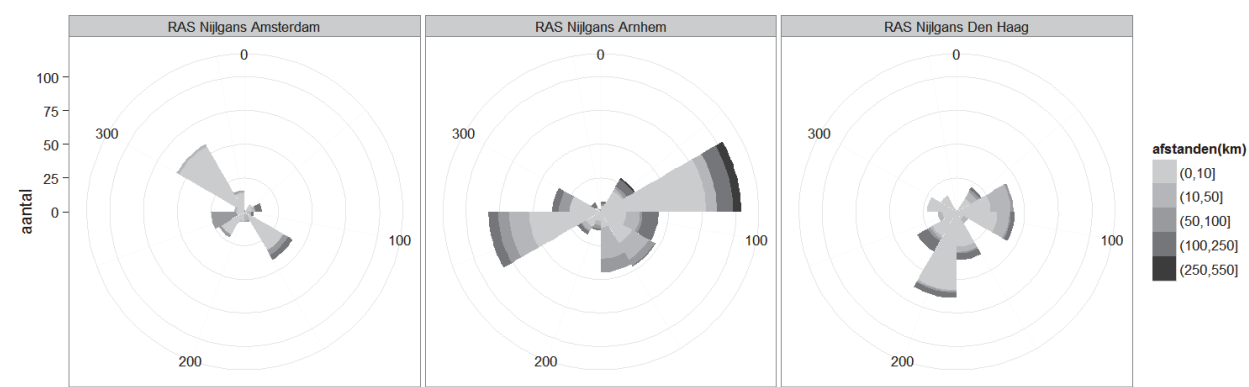

Figuur 2. Meldingen Nijlganzen geringd in Arnhem

Figuur 3. Meldingen Nijlganzen geringd in Den Haag

In figuur 4 zijn alle waarnemingen van eerstejaars en volwassen Nijlganzen uit Amsterdam, Arnhem en Den Haag schematisch weergegeven in een histogram. Hierin staat afstand <> richting (klassen van 30 grd) in een cirkel. De straal van de cirkels geven de aantallen en de grijs tinten de afgelegde afstand in klassen.

Figuur 4. Waarnemingen van Nijlganzen geringd in Amsterdam, Arnhem en Den Haag.

Resultaten Grote Canadese Gans

Het aantal gekleurringde Grote Canadese Ganzen is door het Faunafonds-project sinds 2011 sterk toegenomen (tabel 2). Totaal zijn sinds 2007 bijna 900 vogels gekleurringd verdeeld over 6 provincies. Het grootste deel van deze vogels draagt naast een gekleurde pootring ook een halsband. Het voordeel van een halsband is dat de vogels op grote afstand kunnen worden afgelezen, zelfs als ze op het water of tussen wat hogere vegetatie zitten.

Ruim 200 vogels zijn meer dan één keer gevangen. Dit levert waardevolle informatie op over de conditie van de vogels over de jaren.

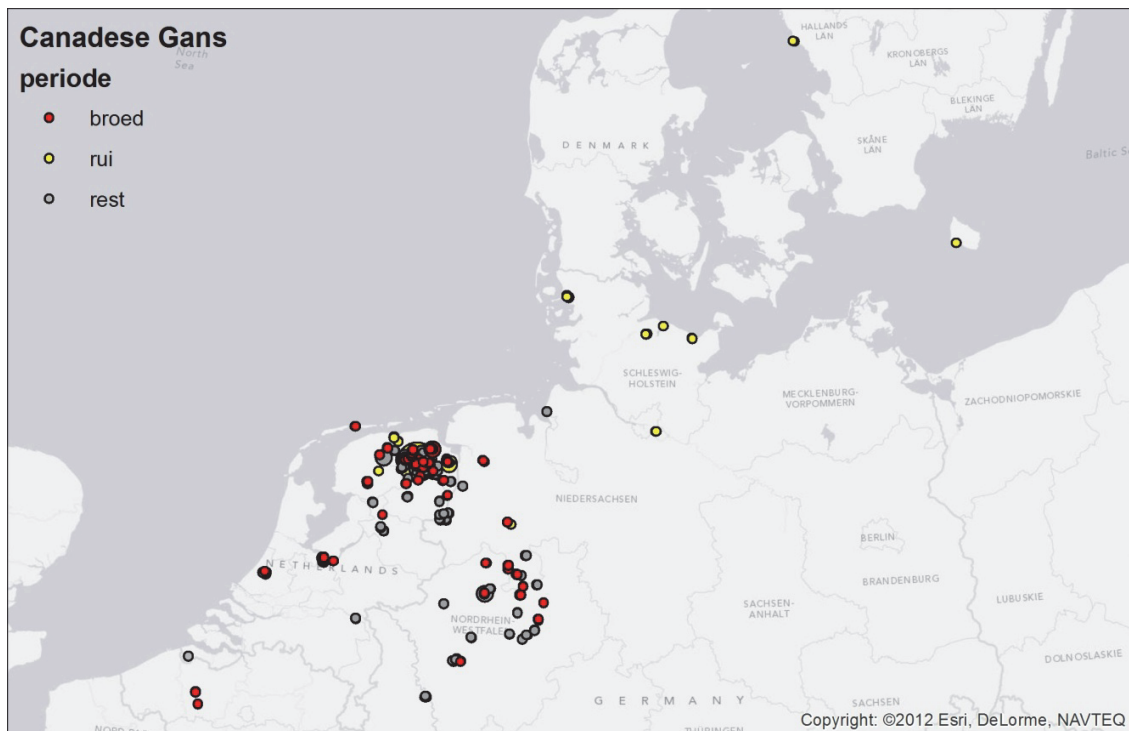
Met name in Den Bosch is het gelukt om grote aantallen jongen van een halsband te voorzien. Hier heeft het feit dat er veel vogels gekleurringd zijn geleidt tot het starten van de Werkgroep Canadese Ganzen Den Bosch.

Het grote aantal jongen dat in Den Bosch geringd kon worden is van groot belang voor overlevingsberekeningen. In totaal gaat het hier in drie jaar om 153 jongen. Ook in Groningen (86) en Gelderland (49) zijn inmiddels redelijke aantallen jongen van ringen voorzien.

Tabel 2. Aantal Grote Canadese Ganzen gekleurringd per provincie, 2007 – 2013. Aflezingen geeft het totaal aantal aflezingen van vogels geringd in een provincie.

		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	totaal	aflezingen
Gelderland	ad	1	9	2	6	5		0	23	1.764
	juv	0	14	6	10	16		3	49	
	terugvangst	0	0	0	4	0		0	4	
Groningen	ad			88	53	92	90	30	353	10.451
	juv			8	35	21	18	4	86	
	terugvangst			0	7	24	46	43	120	
Noord Holland	ad			1					1	1
	juv			0					0	
	terugvangst			0					0	
Zuid Holland	ad					8	11		19	885
	juv					14	11		25	
	terugvangst					0	0		0	
Noord Brabant	ad					64	15	84	163	3.889
	juv					11	44	98	153	
	terugvangst					0	26	93	119	
Limburg	ad					9	1		10	100
	juv					10	4		14	
	terugvangst					1	0		1	
totaal		1	23	105	115	275	266	355		17.090

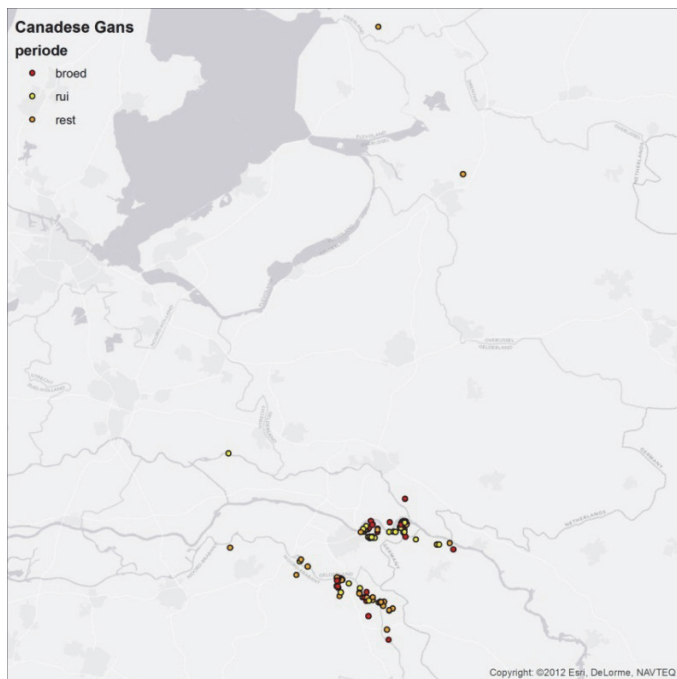
Canadese Ganzen-families trekken ook vele tientallen kilometers direct na het vliegvlug worden. Als ruiende vogels geringde Canadese Ganzen komen van enkele honderden kilometers afstand naar de ruiplekken. Vogels die als ruier zijn geringd in de buurt van Groningen (Haren, Overschild) komen uit verschillende delen van Nederland, België, Duitsland en zelfs uit Zweden en Denemarken (figuur 4).

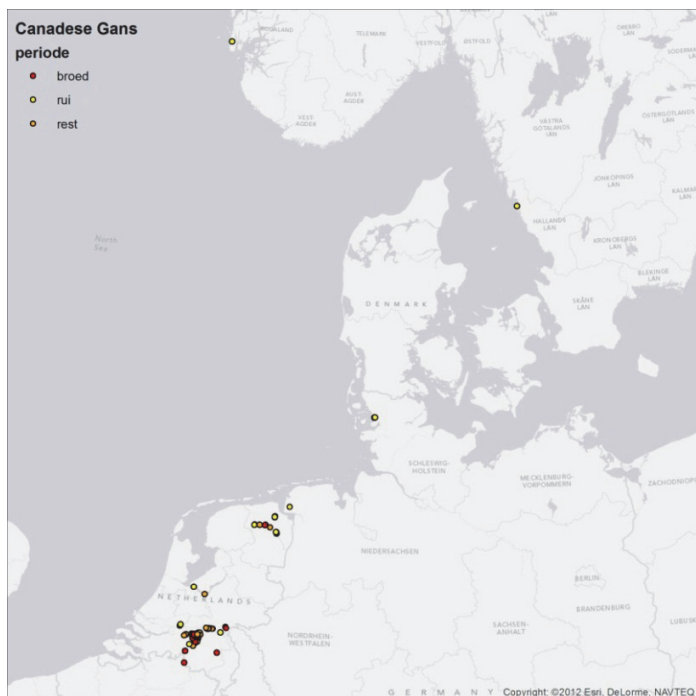
Figuur 4. Terugmeldingen van in Groningen geringde Canadese Ganzen in de broedtijd (maart-mei), ruitijd (juni-augustus) en de rest van het jaar.

Canadese Ganzen uit de Ooijpolder laten veel minder verplaatsingen zien dan de vogels uit Groningen. Belangrijk verschil is dat in de Ooijpolder alleen families zijn geringd. Blijkbaar blijven de Nederlandse broedvogels dicht bij huis (figuur 5).

Dat beeld wordt bevestigd door de vogels die in de omgeving van Den Bosch zijn geringd (figuur 6). Hier zijn naast een flink aantal ruiende vogels ook veel jonge vogels geringd. Het lijkt erop dat veel van de vogels uit Den Bosch ook in de directe omgeving van de stad ruien. Er zijn enkele waarnemingen van in Den Bosch geringd Canadese Ganzen vanuit Zweden en Noorwegen. Het lijkt erop dat de vogels hier maar kort verbleven, want ze werden hetzelfde seizoen ook weer in Brabant gezien.

Figuur 5. Terugmeldingen van in de Ooijpolder geringde Canadese Ganzen in de broedtijd (maart-mei), ruitijd (juni-augustus) en de rest van het jaar.

Figuur 6. Terugmeldingen van in de omgeving van Den Bosch geringde Canadese Ganzen in de broedtijd (maart-mei), ruitijd (juni-augustus) en de rest van het jaar.

Dankwoord

Bij deze willen wij Peter van Horssen bedanken voor het maken van de kaarten en figuren van de Nijlgans en Dries Oomen voor het maken van de kaarten van de Canadese Gans.

Literatuur

VAN DIJK K. & MAJOR F. 2011. Geboortedispersie van Nijlganzen van Nederland naar Duitsland en vice versa. *Limosa* 84: 82-84.

GYMESI A. & LENSINK R. 2010. Risk analyses of the Egyptian Goose in the Netherlands. Bureau Waardenburg rapport nr. 10-029.

LEMAIRE A.J.J. & WIERSMA P. 2011. Schatting van de huidige en toekomstige gewasschade door Grote Canadese Gans in Nederland. SOVON-informatierapport 2011-01.

LENSINK R. 2010. Gewasschade door Nijlganzen, nu en in de toekomst. Een schatting op basis van voedselopname en schadecijfers. Bureau Waardenburg rapport nr. 10-154.

SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND 2011. Risicoanalyse van geïntroduceerde ganzensoorten in Nederland. SOVON-informatierapport 2010-06.

VOSLAMBER B. 2011. Canadese Ganzen in Groningen: herkomst ruiende vogels. *De Grauwe Gors* 39: 128-134.

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

